

ДАНІЛОВА Анна
фахівець I категорії
Київського науково-дослідного
експертно-криміналістичного центру
Міністерства внутрішніх справ України,
м. Київ, Україна

МІЖНАРОДНЕ НАУКОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ЕКСПЕРТНОЇ СЛУЖБИ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Правоохоронна функція держави відіграє першорядну роль у забезпеченні режиму правопорядку та законності, до якого прагне кожна країна світу. З причини швидкого розвитку інтегрованості світу функції забезпечення правоохоронної діяльності поза об'єднанням з міжнародною спільнотою неможлива, оскільки з кожним роком з'являються нові злочини, а також способи та методи їх вчинення. Досвід розслідування злочинів передових держав світу, невід'ємною складовою якого є судово-експертна діяльність, з метою обміну досвідом та врахуванням сучасних досягнень науки і техніки, буде сприяти розвитку наукових досліджень у галузі судової експертизи та розробці нових методик дослідження об'єктів.

Відповідно до законодавства України до суб'єктів судово-експертної діяльності належать експертні служби МВС України [1, с. 1], які являють собою систему державних спеціалізованих установ судової експертизи. У часи незалежної України, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 20 червня 2000 року № 988, було створено Експертну службу Міністерства внутрішніх справ на базі Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру Міністерства внутрішніх справ України (далі – ДНДЕКЦ МВС України). Відповідно до покладених на службу завдань велика увага приділяється науці, що включає у себе здійснення науково-методичного забезпечення судово-експертної діяльності, наукової та науково-технічної діяльності в галузі судової експертизи, розроблення та внесення у встановленому порядку пропозицій щодо вдосконалення законодавства та нормативно-правової бази, взаємодію з вітчизняними та іноземними підприємствами, установами і організаціями з метою обміну досвідом роботи з питань, що належать до її компетенції [2, с. 1]. Нарощення наукового потенціалу Експертної служби полягає у підготовці та публікації лише за перше півріччя 2019 року 519 наукових і науково-методичних матеріалів, отримання трьох патентів, участі 1165 працівників Експертної служби МВС у науково-практичних заходах. До складу усієї системи територіальних підрозділів – науково-дослідних експертно-криміналістичних центрів Експертної служби МВС України вхо-

дять шість працівників з науковим ступенем доктора наук, 75 працівників з науковим ступенем кандидата наук і доктора філософії, а також 53 здобувачі. Безпосередньо у ДНДЕКЦ МВС України існує лабораторія навчальної та наукової роботи, до складу якої входять: відділ навчальної та наукової діяльності, який включає в себе сектор забезпечення роботи наукової ради та відділ редакційно-видавничої та бібліотечної роботи.

Міжнародне співробітництво Експертної служби ґрунтується на положеннях Конституції України, регламентовано Кримінальним процесуальним кодексом України (далі – КПК України), Законом України «Про судову експертизу», положеннями Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах, положеннями Конвенції про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах, іншими договорами (конвенціями, угодами) Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН), Ради Європи, іншими актами законодавства України, багатосторонніми та двосторонніми міжнародними договорами з питань міжнародної правової допомоги. Як відомо, принцип співробітництва держав є нормою *jus cogens* (неоспориме право, тверде право), одним із принципів міжнародного права, закріплених у Статуті ООН 1945 року, Конвенції про право міжнародних договорів 1969 року та інших міжнародних документах [3, с. 1]. У складі розділу 4 Закону України «Про судову експертизу» регламентується важливий напрям реалізації судово-експертної діяльності – міжнародне наукове співробітництво, де передбачено, що державні спеціалізовані установи, які виконують судові експертизи користуються правом встановлювати міжнародні наукові зв'язки з установами судових експертиз інших держав, проводити спільні наукові конференції, симпозиуми, семінари, обмінюватися стажистами, науковою інформацією і друкованими виданнями. Договірні відносини передбачають обмін інформацією з тематики науково-дослідних розробок новими навчальними, методичними та довідковими виданнями, проведення наукових конференцій, виставок сучасного криміналістичного обладнання, безпосередній обмін науковими матеріалами.

Станом на сьогодні функціонує п'ять мереж, які об'єднують наукові резерви судово-експертних установ різних держав: Європейська мережа судово-експертних установ, що існує з 1995 року (найбільш розвинута і міцна мережа); Південноафриканська регіональна мережа судово-експертної науки з 2008 року; Азійська мережа судово-експертних наук (з 2008 року); Міжнародна судово-екологічна експертна мережа (з 2008 року); Трасологічна судово-експертна природоохоронна мережа (з 2006 року), яка є недержавною (неурядовою) організацією [4]. ДНДЕКЦ МВС України є членом Європейської мережі судово-експертних установ (далі – *ENFSI*) з 2002 року, що включає 71 провідну експертно-криміналістичну установу з 38 країн Європи. Окремої уваги у структурі *ENFSI* заслуговує Європейська академія судово-експертної науки (*European Academy of Forensic Science*). Академія існує на правах постійно

діючої структури Мережі. Свої завдання Академія реалізує шляхом проведення наукових конференцій і спеціальних проєктів в кооперації з робочими групами експертів і постійним комітетом робочих груп експертів. Академія також бере участь у створенні, доповненні та реалізації стратегічного плану Мережі [5].

До наймасштабніших організацій, що беруть участь у розвитку нових знань можна віднести такі: Міжнародна асоціація з ідентифікації (*International Association for Identification*); Міжнародна асоціація судових експертів-токсикологів (*International Association of Forensic Toxicologists*); Міжнародна асоціація дослідників підпалів (*International Association of arson investigators*); Міжнародна асоціація дослідників місця злочину (*International crime scene investigators association*); Міжнародна асоціація судово-експертної фонетики і акустики (*International Association for Forensic Phonetics and Acoustics*); Міжнародний інститут судово-експертної науки (*International Institut of Forensic Science*); Міжнародний інститут судово-експертних досліджень (*International Forensic Research Institute*); Центральнo-Атлантична асоціація судових експертів-дослідників (*Mid-Atlantic Association of Forensic Scientists*). Міжнародна асоціація судово-експертної науки (*International Association of Forensic Science*) – створена 1957 року і об'єднала вчених та практиків з різних галузей судової експертизи в різних областях судової експертизи. Міжнародна асоціація судово-експертного піклування (*International Association of Forensic Nursing*) – єдина міжнародна професійна організація зареєстрована і сформована виключно з метою розвитку і поширення інформації про науку судово-медичного та судово-експертного забезпечення (національного та інтернаціонального). Міжнародне товариство судової генетики (*International Society for Forensic Genetics*) здійснює дуже важливий проєкт – створення бази даних ДНК різних популяцій. Міжнародне судово-експертне наукове товариство (*Forensic Science Society*) об'єднує професіоналів з більш ніж 60 країн світу [6, с. 92–104].

У 2019 році Експертна служба МВС брала участь у: зустрічі робочої групи ENFSI з дослідження вибухових речовин і пристроїв за організації міжнародної мережі судової експертизи з дослідження вибухових речовин (*FINEX*) 21–24 травня в м. Сержі-Понтуаз (Франція); 29–31 травня 2019 року пройшла щорічна зустріч *ENFSI* (Європейська мережа судово-експертних установ) у місті Римі (Італія); 29–30 квітня ДНДЕКЦ МВС обмінялося досвідом із поліцією Латвії, а 16 квітня 2019 року у Державному науково-дослідному експертно-криміналістичному центрі МВС України було проведено зустріч з іноземною делегацією. Фахівці судової поліції Лівії, фахівці *UNMAS* Йорданії, начальник служби вибухонебезпечних робіт *UNMAS* Великобританії. Відбувається активна співпраця з Китайською Народною Республікою шляхом відвідування конференцій з питань кримінального розслідування, проведення циклу лекцій та семінарів.

Актуальні проблеми експертної науки важко вирішити, використовуючи ресурси однієї лабораторії в одній державі, тому міжнародна співпраця надає явні переваги актуальності і затребуваності професіоналам своєї справи.

Список використаних джерел:

1. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 № 4038-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4038-12> (дата звернення: 13.08.2019).
2. Про затвердження Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України: наказ МВС України від 03.11.2015 № 1343. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15> (дата звернення: 13.08.2019).
3. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду: міжнародний документ від 26.06.1945. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010 (дата звернення: 13.08.2019).
4. Хазиєв Ш.М. О Европейской сети судебно-экспертных учреждений. URL: www.forensic.ru/ENFSI/doc (дата обращения: 13.08.2019).
5. Матеріали з офіційного сайту ENFSI. URL: <http://enfsi.eu/about-enfsi/members/> (дата звернення: 13.08.2019).
6. Лопата О.А. Міжнародне співробітництво експертної служби МВС України: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук (доктора філософії). Київ, 2017. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/bitstream/123456789/1945/3/Dis_%D0%9B%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D1%82%D0%B0.pdf (дата звернення: 13.08.2019).